

Cultul ofensivei și decizia lui Vladimir Putin de a ataca Ucraina

Adrian Eugen Preda¹

Abstract: This paper argues that the “special military operation” launched by Russia against Ukraine on 24th of February 2022 represents a military action based on a Russian self-perceived sense of superiority. This sense of superiority was in relation to Ukraine and the West, based on some sources of information that assessed the Ukrainian weakness and Western division, as well as the power of the Russian Army. In this instance, this paper argues that the invasion launched by Vladimir Putin against Ukraine can be explained by the framework provided by the “cult of the offensive theory”. Therefore, the decision to invade Ukraine was based on a cult of the offensive shared among the Russian political-military elite.

Keywords: cult of the offensive, perceptions, rational choice

INTRODUCERE

Pe data de 24 februarie 2022, lumea a fost martora invaziei Ucrainei de către Federația Rusă. În discursul său din acea dimineață, președintele rus, Vladimir Putin, a declarat că „a luat decizia de a desfășura o operațiune militară specială”, cu obiectivele declarate de a proteja populația din Luhansk și Donețk de „umilința și genocidul comise de regimul de la Kiev” și „de a demilitariza și denazifica Ucraina”, susținând că poporul ucrainean era ținut ostatic de liderii săi². În același discurs, Vladimir Putin și-a exprimat și preocupările cu privire la o posibilă amenințare la adresa granițelor ruse, de extinderea din trecut a NATO și de posibila extindere a Alianței în viitor în Europa de Est³. În aceea zi, Federația Rusă a declanșat cel mai brutal război din Europa de la Al Doilea Război Mondial încoace⁴, sperând că așa-numita „operațiune militară specială” va fi o misiune de tip blitzkrieg și că înfrângerea voinței ucrainene de a lupta va fi o misiune ușoară⁵. Cu ocazia invaziei, Kremlinul a cerut Kievului să-și oprească activitatea militară, să statueze neutralitatea în constituție, să recunoască apartenența Crimeei la Rusia și să recunoască Donețk și Luhansk drept state independente⁶.

Pornind de la premisa că apărarea ar ceda din cauza forței copleșitoare, după o bătălie de o zi, pe 24 februarie, și după ce au întâmpinat o rezistență ucraineană aprigă, trupele ruse au eșuat în încercarea de a cuceri Aeroportul Hostomel, un punct

¹ Asist. univ. dr., Facultatea de Științe ale Educației, Drept și Administrație Publică, Centrul de Cercetări Interdisciplinare „Konrad Adenauer”, Universitatea „Constantin Brâncuși” din Târgu-Jiu, adrian.e.preda@gmail.com

² President of Russia 24 februarie 2022

³ *Ibidem*

⁴ Tenenbaum 24 februarie 2022, p. 1

⁵ Harding 4 martie 2022

⁶ Mevlutoglu 7 aprilie 2022

cheie pentru capturarea capitalei Kiev⁷. În câteva zile, a devenit clar că obiectivul de a cucerii Ucraina în câteva zile era imposibil⁸, deoarece la începutul lunii aprilie forțele ruse s-au retras din regiunea Kievului⁹. Ca semn al așteptării rusești a unei victorii rapide, un oficial al armatei ucrainene a afirmat că primul val de soldați ruși care intenționa să cucerească Kievul avea uniforme de paradă în bagaj¹⁰.

În acest context, întrebarea care se ridică se referă la evaluarea și calculul făcut de conducerea politico-militară rusă cu privire la invazia în Ucraina și asumarea unei victorii rapide. De ce a eșuat conducerea politică-militară rusă în atingerea obiectivelor de război inițiale? Ce s-a întâmplat greșit? Ce fenomen l-a determinat pe Vladimir Putin să ia decizia de a ataca Ucraina pe 24 februarie, cu scopul unei victorii rapide? Răspunsul sau ipoteza pentru aceste întrebări este legată de un cult al ofensivei împărtășit de elitele politico-militare de la conducerea Federației Ruse. Prin urmare, în acțiunile lor împotriva Ucrainei, elitele politico-militare ruse au fost ghidate de un cult al ofensivei, care a fost alimentat de încrederea excesivă în forțele și planurile proprii, bazată pe o evaluare rațională a informațiilor disponibile pe 24 februarie. Argumentele lucrării se bazează pe o combinație de perspective teoretice, provenite din teoria alegerii raționale, teoria cultului ofensivei, precum și a percepțiilor greșite după care se pot ghida liderii politico-militari în deciziile lor. Ca mențiune de ordin metodologic, această cercetare are unele limite. În primul rând, cunoștințele mele sunt limitate de faptul că nu cunosc limba rusă, prin urmare, datele folosite în această cercetare se bazează pe surse traduse sau pe alte surse secundare. În al doilea rând, o altă limitare provine din accesul limitat la nivelul decizional din cercul de putere și conducere rus. Aici, se poate lua în considerare cenzura operată de conducerea rusă asupra documentelor publice. În acest caz, este relevant cazul decretului de mobilizare emis de autoritățile ruse, din septembrie 2022, în care a fost eliminat cel de-al șaptelea articol, care menționa numărul de soldați supuși mobilizării¹¹. Prin urmare, asum că documentarea se bazează pe o cantitate limitată de date disponibile pentru public. În al treilea rând, există necesitatea de a face distincție între discursul oficial al oficialilor și liderilor statului rus și acțiunile lor reale.

În continuarea acestui eseu, voi discuta mai întâi cele trei perspective teoretice menționate mai sus. În a doua parte, voi prezenta armata rusă, de la intervenția din 2008 în Georgia, ocuparea Crimeei în 2014, intervenția din Siria din 2015, până la situația dinaintea invaziei Ucrainei, în timp ce a treia parte este rezervată analizei momentului invaziei rusești în Ucraina, bazată pe perspectivele teoretice menționate mai sus. Ultima parte a acestui articol este dedicată concluziilor.

⁷ Marson 3 martie 2022

⁸ Fidler 2 martie 2022

⁹ Kramer, MacFarquhar 5 aprilie 2022

¹⁰ Vezi Roushan 14 martie 2022; Baker 7 aprilie 2022

¹¹ Vezi Sheftalovich 21 septembrie 2022

ALEGERE RAȚIONALĂ, PERCEPȚII GREȘITE ȘI CULTUL OFENSIVEI

Încep de la premisa că elitele politice din vârful puterii, care iau decizii în domeniul politicii externe, cum ar fi declanșarea războiului, sunt actori raționali. Elitele politice raționale gândesc și acționează cu scopul de a găsi cele mai bune soluții posibile pentru obiectivele lor prestabilite, ghidate de cantitatea de informații obținute și de o ierarhie a intereselor¹². Dintr-o perspectivă economică, actorul rațional ia o decizie pe baza a trei ipoteze, și anume ierarhizarea intereselor, interesul propriu și disponibilitatea informațiilor perfecte în legătură cu opțiunile posibile¹³. Ca indivizi, elitele politice sunt maximizatori de utilitate, în sensul că aleg să obțină „«mai mult» în loc de «mai puțin»”, prin stabilirea unei ordini tranzitive a alternativelor disponibile, așa cum argumentau Buchanan și Tullock¹⁴. Filosoful politic John Rawls și-a fundamentat perspectiva cu privire la actorii raționali pe trei principii. Principiul mijloacelor efective presupune că oamenii adoptă cea mai potrivită alternativă, având ca scop alocarea cât mai redusă de resurse pentru cel mai mare rezultat posibil. Principiul caracterului cuprinzător presupune preferința pentru plan față de altul, dacă acesta ajută la îndeplinirea tuturor obiectivelor prestabilite și mai mult în comparație cu celălalt plan. Principiul probabilității mai mari presupune că actorul rațional alege alternativa care are cele mai mari șanse de a fi realizată, având două alternative cu scopuri similare¹⁵. Abordarea bayesiană, bazată pe raționalitatea subiectivă, presupune faptul că decidenții își bazează deciziile pe valorile și așteptările lor, având ca scop luarea unei decizii care să prezică rezultatele cele mai probabile¹⁶. Această abordare favorizează luarea unei decizii care minimizează pierderile, presupunând incertitudinea cu privire la rezultatele dorite. Aceasta ia în considerare aspectul riscului care apare în contextul lipsei de cunoaștere care poate interveni în anumite evenimente¹⁷.

În evaluarea situației anterioare invaziei, asum faptul că leadership-ul rus a acționat ca un actor rațional, luând o decizie pe baza informațiilor disponibile în acel moment. În acest sens, John J. Mearsheimer afirmă în cea de-a cincea asumție a teoriei sale cu privire la marile puteri, considerându-le actori raționali faptul că:

Ele [marile puteri] sunt conștiente de mediul lor exterior și gândesc strategic în privința modului în care să supraviețuiască în acest mediu. În particular, ele analizează preferințele altor state și modul în care e probabil ca propria lor comportare să afecteze comportarea acestor state, precum și felul în care e probabil ca acțiunile acestor state să afecteze propria lor strategie de

¹² Pentru o introducere în teoria alegerii raționale, vezi Miroiu 2006, pp. 31-53; din perspectiva domeniului Relațiilor Internaționale, vezi Paul 1994 p. 16

¹³ Miroiu, *op. cit.*, p. 41

¹⁴ Buchanan, Tullock 1999, pp. 33-34

¹⁵ Rawls 1971, pp. 411-413

¹⁶ Paul, *op. cit.*, p. 16

¹⁷ Alpert 1976, pp. 415-440

supraviețuire. Mai mult, statele acordă atenție consecințelor pe termen lung, ca și pe termen scurt, ale acțiunilor lor¹⁸.

Prin urmare, conducerea rusă era conștientă de comportamentul, conduita și deciziile pe care le-a asumat, bazându-se pe informațiile disponibile într-un anumit moment dat.

Având în vedere faptul că informațiile pot fi imperfecte și limitate, reducând astfel câmpul perceptual al factorilor de decizie politico-militari, percepția greșită poate să apară în cazul declanșării unui război sau a abținerii de la acesta. Robert Jervis este unul dintre cei mai importanți autori în ceea ce privește războiul și percepțiile greșite, afirmând că aceste două fenomene „aproape întotdeauna” merg mână în mână¹⁹. Jervis a definit percepțiile greșite ca „deducții inexacte, calcule greșite ale consecințelor și judecăți eronate cu privire la modul în care alții vor reacționa la politicile proprii”²⁰. Conform lui Jervis, domeniile posibile ale percepțiilor greșite pot fi capacitățile sau optimismul militar: „[o] țară este mai probabil să atace dacă simte că, deși poate câștiga un război imediat, șansele unei soluții diplomatice favorabile sunt mici și situația militară este probabil să se deterioreze”²¹.

Acest articol susține că una dintre principalele cauze ale invaziei Ucrainei de către Federația Rusă a fost avantajul auto-perceput al Kremlinului într-o ofensivă asupra inamicului. Bazându-se pe informațiile disponibile, elitele de la Kremlin au luat decizia de a ataca Ucraina pe 24 februarie 2022. Acest unghi deschide calea către o altă perspectivă teoretică pe care se bazează această cercetare, și anume teoria cultului ofensivei, dedicată studiului deciziilor luate de Marile Puteri la începutul Primului Război Mondial. Există un consens între susținătorii acestei teorii că Primul Război Mondial a avut o cauză directă în valoarea acordată de Marile Puteri mijloacelor ofensive, chiar dacă defensiva ar fi reprezentat un mare avantaj²². Unul dintre cei mai reprezentativi autori pentru această perspectivă este Stephen Van Evera, care a subliniat importanța cultului ofensivei drept o cauză a Primului Război Mondial. Armatele europene dinainte de 1914 au creat doctrine militare ofensive, susținute de elitele politice și populație, care considerau ofensiva ca fiind în mare avantaj²³.

Din punct de vedere doctrinar, cultul ofensivei ignoră progresele recente în mijloacele defensive, mizând pe avantajul ofensivei și al rapidității războiului. De asemenea, moralul trupelor se constituie în avantaj în cadrul ofensivei, depășind, conform doctrinei, rolul mașinărilor²⁴. Conform lui Van Evera, atacatorii sunt atinși de un fals optimism, participanții nereușind să prevadă înfrângerea și costurile

¹⁸ Mearsheimer 2003, p. 27

¹⁹ Jervis 1988, p. 699

²⁰ *Ibidem*, p. 675

²¹ *Ibidem*, p. 676

²² Miller, Lynn-Jones 1991, p. xiii

²³ Van Evera 1991, p. 59

²⁴ Van Evera 1999, pp. 59-62

războiului, pornind astfel la război cu „o falsă speranță de victorie”, alimentată de „iluzii optimiste”²⁵. În final, atunci când cucerirea este percepută drept ușoară, șansele de război sunt mai mari²⁶. La rândul său, referindu-se la ofensivele din 1914, Jack L. Snyder identifica în doctrinele strategice ale vremii elemente de calcul rațional, realitate distorsionată și nevoia de simplificare a deciziilor, argumentând că acestea au grăbit declanșarea ostilităților²⁷.

ARMATA RUSĂ DE LA RĂZBOIUL DIN GEORGIA (2008) LA INVAZIA DIN UCRAINA (2022)

În august 2008, Rusia s-a angajat într-un război de cinci zile invadând vecina Georgia, o fostă componentă a Uniunii Sovietice. Georgia se confrunta cu tendințele separatiste din regiunile Abhazia și Osetia de Sud și încerca să le reintegreze. După un prim atac al Georgiei asupra Osetiei de Sud, în zilele de 7-8 august, trupele ruse au pătruns în regiunea separatistă, iar forțele aeriene au efectuat operațiuni de bombardament, inclusiv asupra capitalei Tbilisi²⁸. Atacul rus a fost oficial o reacție la atacul Georgiei asupra capitalei Osetiei de Sud, Tșinvali, urmat rapid de deschiderea unui al doilea front în Abhazia, în timp ce Flota Mării Negre a impus un blocadă asupra Georgiei. Deși încetarea oficială a focului a fost anunțată de președintele Dmitri Medvedev, confruntările militare au arătat că, la nivel general, forțele ruse erau bine pregătite pentru această operațiune, având suficient sprijin logistic și putere de foc²⁹. Pe de altă parte, campania, în ciuda înfrângerii administrată Georgiei și a succesului general, a dezvăluit unele deficiențe ale armatei ruse care au redus eficacitatea acesteia în ceea ce privește echipamentul, tehnologia învechită, coordonarea și sistemul de recrutare învechit, precum și slaba conducere asigurată de ofițeri³⁰. Chiar dacă majoritatea soldaților ruși trimiși în Georgia erau profesioniști, unitățile ruse au suferit în ceea ce privește dotarea, aprovizionarea, abilitățile și disciplina³¹.

După războiul din Georgia, care a scos la iveală neajunsurile armatei ruse, la începutul anului 2009, Moscova a lansat un amplu program de reformă militară. Așa numita „Armată cu înfățișare nouă” urma să fie una în general compusă din soldați profesioniști, de dimensiuni mai reduse și mai flexibilă, adaptabilă la noile condiții, dar cu o putere de foc mai mare, ca urmare a unui program de modernizare ce se întindea până în 2020³².

În 2014, la șase ani după campania din Georgia, Federația Rusă a lansat o altă operațiune în Europa, prin ocuparea peninsulei Crimeea, un teritoriu care se afla sub

²⁵ *Ibidem*, p. 14

²⁶ *Ibidem*, p. 117

²⁷ Snyder 1984, p. 9

²⁸ Ionescu 2008, p. 62

²⁹ *The Military Balance 2009*, pp. 210-211

³⁰ Weir 10 octombrie 2008; Solovyov 16 decembrie 2008

³¹ Galeotti 2023, pp. 166-167

³² *Ibidem*, p. 169 și *passim*

suveranitatea teritorială a Ucrainei. Peninsula Crimeea a fost capturată și ocupată după o demonstrație rapidă de forță din partea armatei ruse. La 27 februarie 2014, o forță formată din așa-numiții „omuleți verzi” - adică infanterie grea neidentificată, fără însemne - a fost trimisă pentru a captura parlamentul local din Crimeea, de la Simferopol, un fapt inițial negat de Moscova, care a descris acele trupe ca fiind forțele de autoapărare locale³³. Merită menționat că în 2014, armata ucraineană se afla într-o situație dificilă, după o degradare continuă care a urmat după destrămarea Uniunii Sovietice. Dintr-o armată de 780.000 de militari în 1991, echipată cu arme nucleare, armata ucraineană din 2014 cuprindea doar 184.000 de militari, într-o stare precară și subfinanțată, cu doar 1,9 miliarde de dolari alocați în 2013³⁴. În comparație, conform SIPRI, în 2013 Federația Rusă a alocat o sumă de 87,8 miliarde de dolari pentru cheltuielile militare³⁵. Mai mult decât atât, în 2014, armata ucraineană se confrunta cu fenomenul corupției, suferea din cauza îngrijirilor medicale inadecvate, proviziilor reduse, blocarea plăților și incapacitatea de a contracara atacurile cibernetice, în timp ce comanda și logistica erau ineficiente³⁶. Astfel, în 2014, „omuleții verzi” ruși au trebuit să se confrunte cu o armată ucraineană slabă, care a fugit din Crimeea după aproape nicio rezistență³⁷. În cele din urmă, în martie 2014, după un referendum fals, peninsula Crimeea a fost anexată de Federația Rusă, cu 97% din voturi în favoarea anexării³⁸.

În septembrie 2015, Moscova a lansat o altă operațiune militară, în Siria, bazată oficial pe motivele combaterii terorismului - Statul Islamic - și restabilirii suveranității siriene, așa cum a declarat președintele Putin pentru mass-media³⁹. Cu toate acestea, motivele din spatele intervenției se referă la eforturile Rusiei de a se opune ordinii unipolare americane prin proiecție de putere, de a-și recăpăta statutul global pierdut după prăbușirea Uniunii Sovietice și de a evita izolarea cu care se confrunta Federația Rusă după ocuparea Crimeei cu un an înainte⁴⁰. Mai mult, prin această intervenție, Moscova a căutat să demonstreze Occidentului că este capabilă să-i provoace probleme într-o regiune depărtată de cele în care Rusia opera în mod normal și că are capacitatea de a proteja pe unul dintre puținii săi aliați, regimul Assad. De asemenea, Rusia împărtășea un obiectiv comun cu Iranul, acela de a elimina influența americană în Orientul Mijlociu⁴¹. Pentru armata rusă, Siria a reprezentat o oportunitate de a dobândi experiență în luptă pentru trupele rotite de-a lungul anilor. Intervenția a fost o demonstrație a eficacității armamentului, oferind conducerii politico-militare ruse un sentiment de eficiență și forță după ani de reforme. Succesul campaniei siriene a fost considerat ca un manual pentru viitoarele

³³ Schreck 26 februarie 2019

³⁴ Kiryukhin 17 august 2018

³⁵ Perlo-Freeman, Solmirano, Wilandh 2014, p. 182

³⁶ Collins 8 martie 2022

³⁷ Polityuk, Zverev 24 iulie 2017

³⁸ Minicozzi-Wheeland 27 aprilie 2023

³⁹ Inozemtsev 2016, p. 19

⁴⁰ *Ibidem*, pp. 19-21

⁴¹ Galeotti, *op. cit.*, pp. 242-243

operațiuni de către liderii militari ruși, chiar dacă conflictul a rămas unul înghețat, la un nivel gestionabil pentru Rusia⁴².

După aceste campanii militare, împotriva unor adversari mai slabi, cum ar fi Georgia și Ucraina, care erau puteri mici în comparație cu Rusia, în timp ce ISIS era un actor non-statal, se poate argumenta că liderii politico-militari de la Moscova au devenit mai încrezători în capacitatea de luptă a forțelor ruse. Cu toate neajunsurile pe alocuri, în Georgia, Crimeea și Siria, armata rusă și-a îndeplinit obiectivele de luptă. Pe de altă parte, intervențiile în aceste trei state reprezintă acțiuni militare împotriva unor adversari mai mici, insignifianți ca putere militară în raport cu Rusia la momentele desfășurării operațiunilor.

CULTUL OFENSIVEI, PERCEPȚIILE RUSE ȘI INVAZIA UCRAINEI DIN 2022

Dacă în 2014 armata ucraineană a cedat Crimeea fără luptă, rezistența acesteia în februarie 2022 împotriva forțelor ruse a depășit orice estimări și așteptări cu privire la propria performanță. Performanța peste așteptări a armatei ucrainene la momentul invaziei s-a datorat unei serii de reforme, programe de înarmare și restructurări ale armatei, prin adoptarea unor documente strategice și legi care să ofere un cadru menit să susțină reformele pe baza standardelor NATO, consfințind astfel o orientare pro-occidentală⁴³. Comparativ cu anul 2013, până în anul 2021, cheltuielile militare ale Ucrainei urcaseră de la 1,6% la 4% din PIB, cu o armată ucraineană care se ridica la un număr de 209.000 oameni – antrenați, finanțați și înzestrați de Statele Unite -, în comparație cu cea rusă, de 900.000 soldați⁴⁴. În acest sens, armata rusă a întâlnit o altă armată ucraineană în 2022 față de momentul 2014, una mai performantă, care a depășit chiar și cele mai optimiste așteptări. Pe 24 februarie 2022, armata rusă a întâlnit o armată ucraineană mai flexibilă și adaptabilă, transformată după model NATO, cu schimbări în zona de comandă și control și după un program susținut de achiziții⁴⁵.

Referitor la informațiile pe care le primea Vladimir Putin despre situația din Ucraina înainte de începerea războiului, Andrei Kozovoi argumentează faptul că serviciile secrete și de informații rusești au livrat informațiile dezirabile pentru liderul de la Kremlin, indiferent de veridicitatea acestora. Era vizată astfel liniștirea lui Putin, precum și supraviețuirea informatorilor, fapt care a indus un sentiment de încredere liderului rus⁴⁶. În apărarea lor, pentru situația proastă a campaniei armatei ruse, Shoigu și Gherasimov susținuseră faptul că deciziile lor au fost viciate de rapoartele serviciilor secrete, care prezentau o armată ucraineană neoperațională, un Zelenski slab și un Occident ce urma a fi scindat și pasiv, precum în 2014⁴⁷. Pentru

⁴² Borshchevskaya 23 ianuarie 2022

⁴³ Mevlutoglu, *op. cit.*

⁴⁴ Mackinnon, Detsch 23 decembrie 2021

⁴⁵ Sanders 2023, p. 312

⁴⁶ Vezi, pe larg, Kozovoi 2023

⁴⁷ *Ibidem*, p. 217

a întreține o iluzie confortabilă lui Putin, serviciile secrete au acționat – potrivit lui Kozovoi – conform principiului sovietic deja încetățenit „ghicește, fă pe plac, supraviețuiește”⁴⁸. În spiritul teoriei cultului ofensivei, se poate argumenta că informațiile primite de Putin referitoare la situația din Ucraina au contribuit la optimismul exprimat de liderii de la Kremlin, care au estimat în mod greșit șansele de reușită ale armatei ruse atunci când a început campania din Ucraina.

Decizia liderilor de la Kremlin de a ataca Ucraina a avut în spate un calcul rațional. Cel mai probabil, a fost făcută o analiză cost-beneficiu, luând în calcul toate alternativele posibile. Pe de altă parte, se poate argumenta că liderii ruși au acționat în funcție de amenințările auto-percepute, în speță prezența NATO în Estul Europei și posibila aderare a Ucrainei la structurile euro-atlantice. Informațiile primite din Ucraina, referitoare la eventuala capitulare ușoară a țării, au contribuit la adoptarea unei abordări raționale viciate, a unor decizii raționale bazate pe cea mai bună informație posibilă, creând astfel iluzia că lansarea „operațiunii militare speciale” reprezintă un lucru la îndemână. Aceasta, conform planului, urma să se concretizeze în cucerirea rapidă a Ucrainei, reprezentă cel mai bun rezultat posibil, cu cele mai multe șanse de reușită.

Informațiile deținute despre starea Ucrainei, care ar fi trebuit să capituleze, istoricul intervențiilor ruse din trecut, performanța armatei ucrainene în 2014, precum și cele referitoare la percepția despre puterea militară rusă (atât în Rusia, cât și în Occident) înainte de război, au contribuit la o judecată eronată din partea liderilor ruși. În acest caz, intervine teoria percepțiilor greșite enunțată de Robert Jervis, concluzia principală fiind că liderii ruși au acționat pe baza unui optimism militar auto-perceput, văzând ca sigur câștigat un război împotriva unei Ucraine percepute ca fiind slabă și un Occident perceput a fi divizat și șovăitor.

Atât gândirea rațională, bazată pe o sumă de obiective asumate plecând de la cele mai bune informații deținute în acel moment, cât și percepțiile greșite despre starea de fapt, au generat o viziune alterată de un cult al ofensivei în rândul liderilor ruși. Aceștia au declanșat invazia Ucrainei pe baza unui fals optimism, al valorii ofensivei. Liderii ruși au subestimat valoarea defensivei - sau nu au luat-o în calcul deloc - pe care urmau să o întâlnească în primele ore sau zile ale invaziei, bazându-se pe faptul că a cucerii Ucraina reprezintă o misiune ușoară, iar Occidentul va sta deoparte. Tot în linie cu teoria cultului ofensivei, cel mai probabil, liderii ruși au perceput victoria ca fiind la îndemână, iar Occidentul divizat, fapt care a mărit șansele de război.

⁴⁸ *Ibidem*, pp. 222-223

CONCLUZII

Această lucrare a vizat analiza deciziei lui Vladimir Putin de a invada Ucraina, bazându-se pe trei perspective teoretice. Teoria alegerii raționale, percepțiile greșite și cultul ofensivei reprezintă trei perspective teoretice care se întretaie în explicații și care se completează reciproc, decurgând una din cealaltă. Calculul rațional, pe baza obiectivelor asumate și a informației imperfecte deținute înainte de momentul invaziei Ucrainei, a generat o sumă de percepții greșite în rândul liderilor ruși, care au subestimat defensiva ucraineană și au supraestimat puterea ofensivă a armatei ruse. Astfel, calculul rațional și percepțiile greșite au constituit baza pentru un cult al ofensivei împărtășit de liderii ruși în momentul invaziei. Dacă ar fi să se facă o paralelă, situația se aseamănă, chiar dacă marginal, cu momentele premergătoare Primului Război Mondial, atunci când Marile Puteri europene au intrat în război crezând că acesta va fi unul de scurtă durată, ca urmare a valorii doctrinare pe care o acordau mijloacelor ofensive. Și atunci ca și acum liderii politico-militari s-au bazat, în deciziile lor, pe un cult al ofensivei, care a mărit șansele de război, ca urmare a auto-perceputei superiorități asupra adversarilor.

Pe lângă implicațiile de ordin teoretic, lucrarea aduce la lumină o sumă de implicații de ordin empiric. Exact ca în alte exemple din trecut, cel mai grăitor fiind Primul Război Mondial, realitatea din teren arată încă o dată că este greu de prevăzut cu exactitate deznodământul unui război, mai ales atunci când decizia se bazează pe o analiză precară a stării de fapt și mai mult pe percepții. De asemenea, faptele arată că o mare putere, dacă nu își face calculele cât mai corect posibil înainte de a începe un război împotriva unui adversar mai slab, aceasta se poate împotmoli, riscând să nu-și poată duce obiectivele la îndeplinire. O putere mică precum Ucraina poate ține piept inițial unui adversar mai puternic, ce declanșează ostilitățile bazându-se pe prejudecăți și pe un simț al superiorității nejustificat, în timp ce subestimează mijloacele defensive.

BIBLIOGRAFIE

Alpert 1976, Alpert, E.-J., *Capabilities, Perceptions, and Risks: A Bayesian Model of International Behavior*, în *International Studies Quarterly*, Vol. 20, Nr. 3, p. 415-440, disponibil la <https://www.jstor.org/stable/2600093>.

Baker 2022, Baker, S., *Ukraine said Russian troops brought parade uniforms to Kyiv, expecting a quick triumph that never came*, în *Insider*, ultima modificare 7 aprilie 2022, <https://www.businessinsider.com/ukraine-said-found-russian-parade-uniforms-left-behind-in-kyiv-2022-4>.

Borshchevskaya, 2022, Borshchevskaya, A., *Russia's Strategic Success in Syria and the Future of Moscow's Middle East Policy*, în *The Washington Institute for Near East Policy*, 23 ianuarie 2022, disponibil la <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/russias-strategic-success-syria-and-future-moscows-middle-east-policy>.

Buchanan, Tullock 1999, Buchanan, J., Tullock, G., *The Collected Works of James Buchanan*, vol. 3: *The Calculus of Consent: Logical Foundations of Constitutional Democracy*, Liberty Fund, Indianapolis.

Collins 2022, Collins, L. *In 2014, the 'decrepit' Ukrainian army hit the refresh button. Eight years later, it's paying off*, în *The Conversation*, 8 martie 2022, disponibil la <https://theconversation.com/in-2014-the-decrepit-ukrainian-army-hit-the-refresh-button-eight-years-later-its-paying-off-177881>.

Fidler 2022, Fidler, S., *How Might the War in Ukraine End? Five Factors Will Shape the Outcome*, în *The Wall Street Journal*, ultima modificare 2 martie 2022, https://www.wsj.com/articles/ukraine-russia-war-end-putin-sanctions-troops-11646240527?mod=article_inline.

Galeotti 2023, Galeotti, M., *Războaiele lui Putin – De la Războiul din Cecenia la invazia din Ucraina*, Humanitas, București, 2023, 474 p., ISBN 978-973-50-7777-8.

Harding 2022, Harding, L., *Demoralised Russian soldiers tell of anger at being 'duped' into war*, în *The Guardian*, ultima modificare 4 martie 2022, <https://www.theguardian.com/world/2022/mar/04/russian-soldiers-ukraine-anger-duped-into-war>.

Inozemtsev 2016, Inozemtsev, V., *The Rationale and Goals of Russia's Syria Policy*, în F.C. Hof, V. Inozemtsev, A. Garfinkle, D. Ross (ed.), *The Kremlin's Actions in Syria. Origins, Timing, and Prospects*, Atlantic Council, ISBN 978-1-61977-957-0, disponibil la https://www.atlanticcouncil.org/wp-content/uploads/2016/03/Kremlin_s_Actions_in_Syria_web_0323.pdf.

Ionescu 2008, Ionescu, M. E., *The Five Day War. A New Security Picture in the Greater Black Sea Area*, în *Monitor Strategic*, Nr. 3-4, p. 61-77, disponibil la <https://ispaim.mapn.ro/webroot/fileslib/upload/files/Monitor%20Strategic/ms342008.pdf>

Jervis 1988, Jervis, R. *War and Misperception*, in *The Journal of Interdisciplinary History*, Vol. 18, Nr. 4, *The Origin and Prevention of Major Wars*, p. 675-700, disponibil la <https://www.jstor.org/stable/204820>

Kiryukhin 2018, Kiryukhin, D., *The Ukrainian Military: From Degradation to Renewal*, în *Foreign Policy Research Institute*, disponibil la <https://www.fpri.org/article/2018/08/the-ukrainian-military-from-degradation-to-renewal/>

Kozovoi 2023, Kozovoi, A., *Vladimir Putin și fiascoul serviciilor secrete în Ucraina*, în G. Ackerman, S. Courtois (ed.) *Cartea neagră a lui Vladimir Putin*, cu o pref. pentru ed. românească de Thierry Wolton, trad. din lb. franceză de Iulian Comănescu, Humanitas, București, 2023, p. 217-226, ISBN 978-973-50-7977-2.

Kramer, MacFarquhar 2022, Kramer, A. E., MacFarquhar, N., *Russia in Broad Retreat From Kyiv, Seeking to Regroup From Battering*, în *The New York Times*, ultima modificare 5 aprilie 2022, <https://www.nytimes.com/2022/04/02/world/europe/ukraine-russia-kyiv.html>.

Mackinnon, Detsch 2021, Mackinnon, A., Detsch, J., *Ukraine's Military Has Come a Long Way Since 2014*, în *Foreign Policy*, 23 decembrie 2021, disponibil la <https://foreignpolicy.com/2021/12/23/ukraine-russia-military-buildup-capabilities/>.

Marson, 2022, Marson, J., *Putin Thought Ukraine Would Fall Quickly. An Airport Battle Proved Him Wrong*, în *The Wall Street Journal*, ultima modificare 3 martie 2022, <https://www.wsj.com/articles/putin-thought-ukraine-would-fall-quickly-an-airport-battle-proved-him-wrong-11646343121>.

Mearsheimer 2003, Mearsheimer, J. J., *Tragedia politicii de forță*, trad. de Andreea Năstase, Antet, Filipeștii de Târg, 368 p., 9 hărți, 24 tabele, ISBN 973-636-048-2.

Mevlutoglu 2022, Mevlutoglu, A., *Ukraine's Military Transformation between 2014 and 2022*, în *Politics Today*, disponibil la <https://politicstoday.org/ukraine-military-transformation/>.

Miller, Lynn-Jones 1991, Miller, S. E., Lynn-Jones S. M. *Preface*, în S. M. Lynn-Jones, S. E. Miller, S. Van Evera (ed.) *Military Strategy and the Origins of the First World War. An International Security Reader*, Princeton University Press, Princeton, New Jersey, 1991, p. xi-xix, ISBN 0-691-02349-2.

Minicozzi-Wheeland 2023, Minicozzi-Wheeland, L., *Russia's annexation of Crimea*, în *The Kyiv Independent*, 27 aprilie 2023, disponibil la <https://kyivindependent.com/russias-annexation-of-crimea/>.

Miroiu 2006, Miroiu, A., *Fundamentele politicii: vol. I: preferințe și alegeri colective*, Polirom, Iași, p. 320, ISBN 973-46-0309-4.

Paul 1994, Paul, T. V., *Asymmetric conflicts: War Initiation by Weaker Powers*, Cambridge University Press, Cambridge, New York et al., 250 p., ISBN 978-0-521-45117-8; 978-0-521-46621-9.

Perlo-Freeman, Solmirano, Wilandh 2014, Perlo-Freeman, S., Solmirano, C., Wilandh, H., I. *Global developments in military expenditure*, în *SIPRI Yearbook 2014: Armaments, Disarmament and International Security*, Oxford University Press, f.l., disponibil la <https://www.sipri.org/sites/default/files/SIPRIYB14c04sI.pdf>.

Polityuk, Zverev 2017, Polityuk, P., Zverev, A., *Why Ukrainian forces gave up Crimea without a fight - and NATO is alert*, în *Reuters*, 24 iulie 2017, disponibil la <https://www.reuters.com/article/us-ukraine-crisis-crimea-annexation-idUSKBN1A90G0>.

President of Russia 2022, *Address by the President of the Russian Federation*, ultima modificare 24 februarie 2022, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67843>.

Rawls 1971, Rawls, J., *A Theory of Justice*, The Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, Londra, 1971, 560 p., ISBN 0674042581; 9780674042582.

Roushan, 2022, Roushan, A., *Ukraine Claims Russian Forces Brought Tanks & Uniforms For 'victory Parade' Post Invasion*, în *Republicworld.com*, ultima modificare 14 martie 2022, <https://www.republicworld.com/world-news/russia->